

2. ДБН В.2.5-74:2013 Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування. URL:<http://kbu.org.ua/assets/app/documents/dbn2/101.1.%20ДБН%20В.2.5-74~2013.%20Водопостачання.%20Зовнішні%20мережі.pdf>(дата звернення: 24.03.2020).

3. Бут В. П., Куціший Л. Б., Болібрux Б. В. Практичний посібник з пожежної тактики. Львів : «Сполом», 2003. 122 с.

4. Толбатов Ю. А. Математична статистика та задачі оптимізації в алгоритмах і програмах. К. : Вища школа, 1994. 399 с.

5. Дьяконов В., Круглов В. Математические пакеты расширения MATLAB : специальный справочник. СПб. : Питер, 2001. 480 с.

Неклонський І.М., канд. військ. наук, викладач кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт
Національний університет цивільного захисту України (м. Харків, Україна)

ВИЗНАЧЕННЯ ПАРАМЕТРІВ ЗОНИ ТОКСИЧНОЇ ДІЇ ПРОДУКТІВ ГОРІННЯ, ЩО УТВОРЮЄТЬСЯ ПІД ЧАС ПОЖЕЖІ

При горінні різноманітних органічних, синтетичних, гумових, полімерних матеріалів та піротехнічних композицій виділяється значна кількість небезпечних хімічних речовин. Вони по різному діють на біосферу та органи людини в залежності від їх природи, концентрації і часу впливу. При великих і складних пожежах на вибухопожежонебезпечних об'єктах виникає серйозна загроза для населення, яке мешкає рядом. Це спонукає місцеві органи влади, з метою попередження виникнення небезпечних для здоров'я та життя людей наслідків впливу продуктів горіння (смогу), вживати заходи щодо їх захисту, у першу чергу груп ризику.

За таких умов стає актуальним визначення характеристик зони токсичної дії, що утворюється під час пожежі. У відомих графічних моделях вражаючої дії продуктів горіння зона задимлення представлена у вигляді трапеції [1, 2].

Разом з тим, під час прогнозування можливої зони хімічного забруднення у разі виходу (викиду) НХР в атмосферу її графічну модель рекомендовано відображати колом, або сектором кола в залежності від швидкості вітру [3]. Такий підхід, на нашу думку, дозволяє більш адекватно врахувати геометричні параметри зони горіння та вплив повітряних мас на формування хмари забрудненого повітря.

З урахуванням цього, доцільно внести певні корективи у графічну модель та математичний опис характеристик зони токсичної дії продуктів горіння.

Графічне представлення моделей зони токсичної дії продуктів горіння, в залежності від швидкості вітру (V), наведено на рис. 1. В моделі враховано, що з кожної точки зони горіння (на рис.1 взято мінімум три по периметру) токсичні продукти будуть формувати зону токсичної дії у вигляді кола або сектора кола з кутом Φ .

Глибина зони токсичної дії (Γ) визначається за відомою формулою [1,2].

Ширина зони токсичної дії продуктів горіння буде визначатись за формулою:

$$Ш = B + 2\Delta B, \quad (1)$$

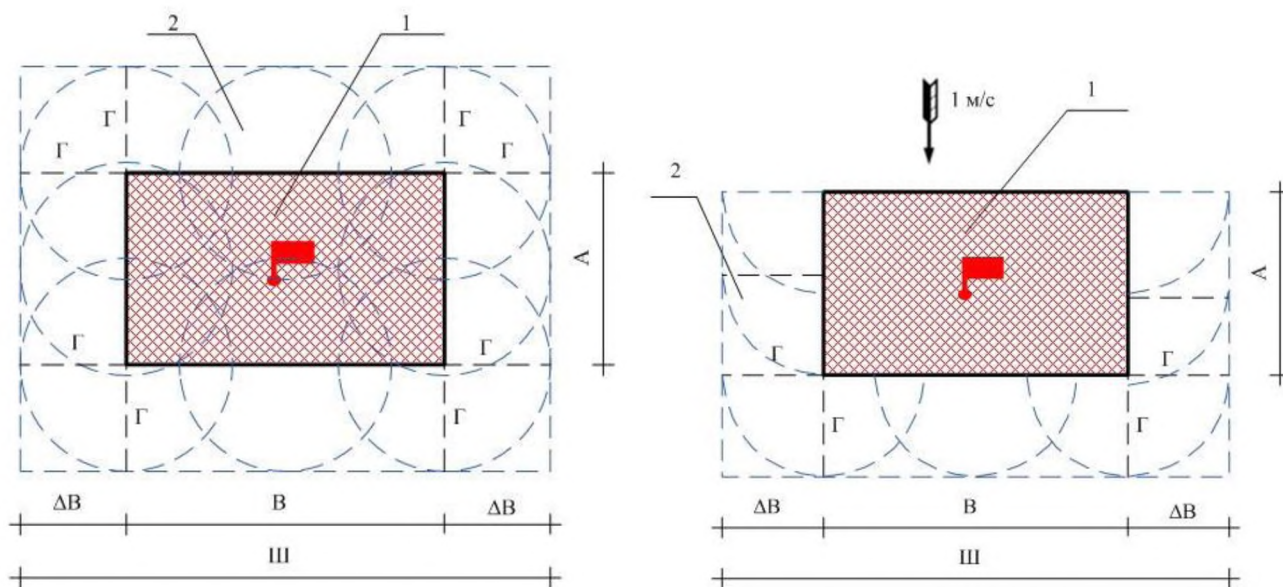
де B – ширина зони горіння (за напрямком вітру);

ΔB – залежить від швидкості вітру:

при $v \leq 1 \text{ м/с}$ $\Delta B = \Gamma$;

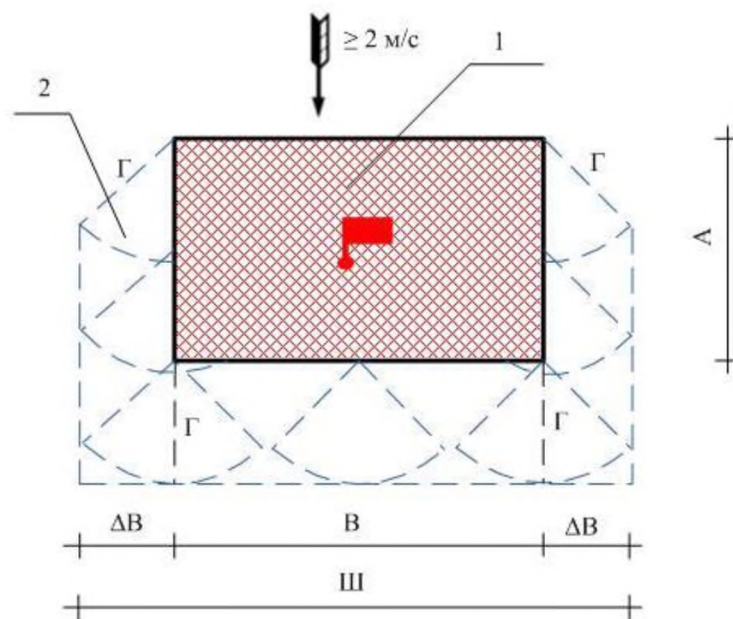
при $v \geq 2 \text{ м/с}$ $\Delta B = \Gamma \cdot \sin\left(\frac{\Phi}{2}\right)$,

де Φ – сектор кола, який залежить від швидкості вітру (доцільно розглядати кути відповідно табл.5 [3]).

а) при відносній відсутності вітру

б) при $v = 1 \text{ м/с}$

в) при $v \geq 2 \text{ м/с}$

Рис.1. Схема зони токсичної дії продуктів горіння: 1 – зона горіння; 2 – зона токсичної дії продуктів горіння; Γ – глибина зони токсичної дії; A – глибина зони горіння; B – ширина зони горіння; Ш – ширина зони токсичної дії.

З урахуванням правил геометрії, можливу площу зони токсичної дії доцільно визначати за формулами:

– при відсутності вітру:

$$S = \Gamma \cdot (2A + 2B + \pi \cdot \Gamma); \quad (2)$$

– при $v = 1 \text{ м/с}$:

$$S = \Gamma \cdot (B + 2A + \frac{\pi \cdot \Gamma}{2}); \quad (3)$$

– при $v \geq 2 \text{ м/с}$:

$$S = \Gamma \cdot \left(B + 2A \cdot \sin\left(\frac{\varphi}{2}\right) + \frac{\pi \cdot \Gamma \cdot \left(\frac{\varphi}{2}\right)}{180} \right). \quad (4)$$

Список використаної літератури:

1. Запорожець О.І., Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. та інш. Цивільний захист [підручник]. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 264 с.
2. Шаптала В.Г., Радоуцкий В.Ю., Шартала В.В.; под общ. ред. Шапталы В.Г. Основы моделирования чрезвычайных ситуаций: учебное пособие. Белгород: Изд-во БГТУ, 2010. 166 с.
3. Про затвердження Методики прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті: спільний наказ МНС України, Міністерства аграрної політики, Міністерства економіки, Міністерства екології і природних ресурсів від 27.03.2001р. № 73/82/64/122. Офіційний вісник України. 2001. № 15. 27 квітня. С. 261.